

CZU: 336.027

FACILITĂȚILE FISCALE CA INSTRUMENT DE STIMULARE A INVESTIȚIILOR TAX INCENTIVES AS A TOOL TO BOOST INVESTMENT

*BALAN Aliona, doctor în științe economice,
Academia de Studii Economice a Moldovei, Chișinău*

*BALAN Aliona, PhD,
Academy of Economic Studies of Moldova, Chisinau*

Adnotare: În articolul de față se fac referințe la rolul înlesnirilor fiscale în stimularea investițiilor. Există o serie de factori care influențează procesul investițional, inclusiv facilitățile fiscale, ca una dintre cele mai frecvente măsuri de susținere de către stat a activității investiționale. În lucrare este prezentată o analiză a facilităților fiscale existente în Republica Moldova menite să stimuleze activitatea investițională, identificate tipurile de facilități fiscale care au cel mai mare impact asupra stimulării investițiilor, precum și propuse unele recomandări privind acordarea unor înlesniri fiscale și vamale în vederea stimulării activității investiționale în Republica Moldova.

Annotation: In the present article we make reference to the role of tax incentives in stimulating investment. There are a number of factors that influence the investment process, including tax concessions, as one of the most common measures of support by the state of investment activity. In this paper it is presented an analysis of the existing tax incentives in the Republic of Moldova aimed at stimulating investment activity, have been identified the types of tax breaks that have the greatest impact on investment incentives, as well as proposed some recommendations on the granting of tax incentives and customs in order to stimulate investment activity in the Republic of Moldova.

Cuvinte-cheie: investiții, impozite, facilități fiscale, metode de reglementare, politica fiscală.

Keywords: investment, taxes, tax incentives, methods of regulation, fiscal policy.

Introducere

Procesele social-economice care au loc în economia națională, sunt determinate în mare măsură de politica investițională, care la rândul ei influențează ritmul de creștere economică, veniturile bugetului public național etc.

Investițiile reprezintă stimulentele ce generează noi activități economice și are ca finalitate obținerea de bunuri și servicii indispensabile unei economii viabile. Mobilizarea resurselor investiționale este unul din elementele de bază care favorizează atingerea obiectivelor strategice de dezvoltare a oricărei țări. Acest proces contribuie atât la creșterea nivelului producției, ameliorarea complexă a economiei naționale, soluționarea problemelor ce țin de rețehnologizarea întreprinderilor, dar și la dezvoltarea durabilă a unor sectoare ale economiei, regiuni (localități), implicit la soluționarea problemelor sociale.

Material și metodă

Suportul metodologic al investigațiilor a servit metoda dialectică în prisma elementelor fundamentale de cunoaștere – inducție, deducție, analiză, sinteză, documentarea, observarea, gruparea și altele. Drept suport al investigației au servit cadrul legal care reglementează domeniul în

cauză, precum și concepțiile teoretice ale economiștilor autohtoni și străinii, de exemplu: Conencov O., Hâncu R., Talpoșo I. ș.a.

Rezultate și discuții

Politicile economice promovate de Republica Moldova sunt orientate, în cea mai mare măsură, spre atragerea investițiilor în sectoarele economiei naționale, care sunt capabile să asigure inovații, transfer de know-how și producție competitivă pe piața internă și externă, valoare adăugată înaltă și crearea unei infrastructuri tehnice și economice eficiente pentru valorificarea potențialului economic existent. Procesele investiționale care au loc în țară, în mare măsură, sunt asociate cu condițiile micro și macroeconomice. Printre acestea un loc important îl are sistemul de impozitare a participanților la activitatea investițională.

Pentru asigurarea creșterii investițiilor strategice este necesară susținerea de către stat a procesului investițional. Statul deține diverse instrumente de stimulare a procesului investițional, un rol important îl are fiscalitatea. Cu ajutorul instrumentelor fiscale, statul influențează volumul mijloacelor bănești rămase la dispoziția întreprinderilor, precum și asupra utilizării acestor resurse financiare. Sistemul fiscal poate constitui un obstacol serios în creșterea activității investiționale a agenților economici. Prin urmare, unul dintre obiectivele cheie a reglementării fiscale este de a crea un mediu favorabil pentru dezvoltarea și creșterea eficienței investițiilor reale.

O metodă importantă de reglementare a activității investiționale sunt înlesnirile fiscale, care constă în reducerea obligației fiscale pentru o anumită categorie de contribuabili. Scutirea poate fi completă sau parțială, conducând astfel la o scădere a sumei impozitelor percepute.

Înlesnirea fiscală – este o prevedere, prevăzută de legislația fiscală, a posibilității exclusive de scutire completă sau parțială de la plata impozitului, în prezența obiectului impunerii, precum și alte măsuri de atenuare a poverii fiscale pentru contribuabili [1].

Stimulentele investiționale au o varietate de forme, dar de regulă sunt clasificate în financiare sau fiscale. Înlesnirile financiare iau forma granturilor, împrumuturilor cu termene, clauze prioritare/preferențiale, cu rol în achiziția activelor de capital. Înlesnirile fiscale operează prin sistemul de impozite/taxe și oferă beneficii sub forma reducerilor de taxe care, în caz contrar, ar fi plătibile.

Țările dezvoltate tind să se bazeze pe o combinație între stimulentele financiare și cele fiscale. Prin opoziție, țările în curs de dezvoltare sunt mai dispuse în a oferi stimulente fiscale, în mare parte datorită lipsei de granturi sau împrumuturi. Când este vorba de investiții mari, se poate negocia „un pachet” larg de facilități financiare și fiscale.

Majoritatea literaturii în materie de stimulare a investițiilor exprimă o preferință pentru granturile (subvenții, alocări) directe în opoziție cu scutirile sau reducerile de impozite (taxe) – pe fondul unei mai mari transparențe [3]. În cazurile în care se folosesc înlesniri fiscale, este foarte important ca reglementările (regulile) legale să fie transparente cu estimarea costurilor/cheltuielilor bugetare cu taxele și impozitele.

Cele mai utilizate înlesniri fiscale sunt:

- scutirea totală sau parțială de la impozitarea profiturilor;
- rate reduse de impozitare a veniturilor corporațiilor asupra anumitor profituri (stabilite ca obiective/ținte);
- reducerea taxelor investiționale (reduceri pentru profiturile reinvestite);
- amortizarea accelerată a costurilor de capital;
- credite pentru taxe/impozite investiționale;
- scutiri/reduceri de TVA (sau alte forme de taxe de vânzare);
- reducerea taxelor de import și a taxelor vamale;

- scutirea de impozite funciare;
- stimulente speciale – cu combinarea uneia sau mai multor măsuri de mai sus.

În reglementările fiscale, înlesnirile fiscale sunt un mijloc mai eficient de susținere a agenților economici, decât subvențiile bugetare directe.

În funcție de natura și destinația sa, înlesnirile fiscale pot fi un impuls puternic în dezvoltarea progresului tehnico-științific, în activitatea de protecție a mediului, în extinderea producției de bunuri deficitare, în dezvoltarea oricărei afaceri, în crearea capacităților de producție în regiunile mai slab dezvoltate. Un rol important înlesnirile fiscale îl are în soluționarea problemelor sociale, și anume, în creșterea ocupării forței de muncă, reducerea șomajului, reducerea nivelului de evaziune fiscală a contribuabililor.

Facilitățile fiscale sunt diverse, fapt ce-i permite statului de a influența anumite categorii de contribuabili. Înlesnirile fiscale sunt cele mai instabile elemente ale sistemului fiscal. Componenta lor este în continuă schimbare, completate, revizuită ordinea de aplicare a lor. Facilitățile (înlesnirile) fiscale sunt stabilite prin lege, practic, pentru fiecare impozit, ceea ce face dificilă administrarea fiscală, complică controlul fiscal și determină creșterea cheltuielilor umane și financiare de evidență fiscală a contribuabililor. Economistul rus, Shatalov S.D., în acest context notează: „... stimulentele fiscale erodează sistemul fiscal, și una din direcțiile strategice de îmbunătățire a politicii fiscale ar trebui să fie reducerea lor” [5]. Înlesnirile fiscale, reducând povara fiscală a agenților economici, reduce suma plăților fiscale și, în cele din urmă, conduc la pierderi reale a veniturilor bugetare. Ele constituie un stimulent fiscal major de concurență între diferite regiuni. Acordarea facilităților fiscale unor categorii de contribuabili poate conduce la o creștere a poverii fiscale la alții, deoarece compartimentul de venituri a bugetului nu este o mărime arbitrară, iar sarcinile de mobilizare a plăților fiscale în buget trebuie neapărat efectuate.

În majoritatea țărilor cu economie de piață dezvoltată statul stabilește facilități fiscale în scopul stimulării investițiilor. Acordarea facilităților fiscale pentru anumite categorii de agenți economici este o necesitate obiectivă de reglementare a procesului investițional prin intermediul impozitelor. Impozitele, ca element activ al proceselor de redistribuie, are un impact major asupra reproducerii, consolidând sau reducând acumularea de capital, determinând prin urmare creșterea sau reducerea resurselor investiționale [4].

De menționat că fiecare instrument al reglementării fiscale ar putea influența activitatea investițională în mod diferit, în funcție de politica economică, obiectivele și sarcinile statului. În același timp, fiecare instrument prezintă atât avantaje, cât și dezavantaje în procesul reglementării fiscale a activității investiționale. În scopul atingerii rezultatelor pozitive în reglementarea activității investiționale, este necesară cumularea tuturor instrumentelor fiscale de reglementare a activității investiționale într-un mecanism integrat, asociat scopului și sarcinilor propuse, pentru a asigura interacțiunea și completarea reciprocă, consolidarea efectelor pozitive și minimizării deficiențelor de reglementare.

Pentru punerea în aplicare a măsurilor enumerate mai sus orientate spre dezvoltarea în continuare a procesului investițional sunt necesare acțiuni corespunzătoare din partea statului, și în primul rând, în domeniul juridic de reglementare a activității investiționale [3].

În prezent, una dintre sarcinile primordiale ale Guvernului Republicii Moldova este atragerea investițiilor și crearea unui climat antreprenorial favorabil pentru investitorii – atât străini, cât și autohtoni. În legătură cu aceasta, se adoptă măsuri în vederea stimulării activității de întreprinzător și ameliorarea climatului investițional, prin aplicarea unei politici fiscale coerente.

În linii generale investitorii străini beneficiază de aceleași drepturi ca și investitorii locali cu excepția dreptului care prevede că investitorii străini pot dobândi dreptul de proprietate asupra bunurilor și imobilelor de pe teritoriul țării cu excepția terenurilor cu destinație agricolă și silvică.

Aceste hotărâri apar ca o nemulțumire în rândul investitorilor care consideră acest lucru o piedică în investițiile din domeniul agrar.

Codul Fiscal oferă și el beneficii investitorilor, astfel conform art. 49 investitorii beneficiază de următoarele beneficii fiscale:

- cotă de TVA zero pentru mărfurile și serviciile care vin din zona economică liberă din afara teritoriului vamal al Republicii Moldova;
- investitorii din zonele economice libere beneficiază de protecție împotriva schimbărilor legislative pe o perioadă de 10 ani. În Republica Moldova există 7 zone economice libere, 5 dintre ele se află în afara orașului Chișinău.
- investitorii din sectorul agricol beneficiază de scutire impozitului pe venit din activitatea de bază pe o perioadă de 5 ani, scutirea de plată a taxei în fondul rutier, facilități fiscale la achitarea taxelor locale.
- companiile al căror venit provine în proporție de 50% din vânzarea de programe pentru calculatoare, programe elaborate personal, sunt scutite de plata impozitului pe venit pentru 5 ani.
- subiecții care își desfășoară activitatea de întreprinzători în afara regiunilor Chișinău și Bălți au dreptul de restituire a TVA-ului la valorile materiale și serviciile procurate [1].

Sunt atractive pentru proiecte investiționale și zonele economice libere, care oferă un șir de facilități fiscale și vamale, precum și garanții de stat rezidenților săi. Aceste zone au fost create în baza activității antreprenoriale autohtone, efectuate în comun cu investitorii străini, în scopul dezvoltării social-economice a anumitor regiuni și a țării în ansamblu.

Zonele economice libere (ZAL) reprezintă zone de producere, fapt care facilitează îndeosebi dezvoltarea întreprinderilor producătoare și mai puțin comerciale. Zonele economice libere administrează teritorii în care, pentru investitorii străini, sunt permise, în regim preferențial anumite genuri de activități de întreprinzător. Oferă investitorilor terenuri și spații de producere înzestrate cu infrastructura necesară pentru inițierea activității de antreprenariat cu posibilitatea de utilizare a facilităților fiscale și vamale. Legislația Republicii Moldova prevede pentru investitorii străini și autohtoni ai ZAL următoarele stimulente și facilități fiscale:

- scutirea de taxele vamale pentru mărfurile importate în ZAL și exportate în afara ZAL;
- pentru venitul obținut de la exportarea mărfurilor din Republica Moldova se stabilesc impozite reduse;
- scutirea de achitarea impozitelor, a veniturilor obținute de la producerea agricolă în interiorul ZAL;
- scutirea de achitarea impozitului pe venit pe termen de 3 ani și absolvirea de achitarea impozitului pe venit în decursul următorilor 5 ani la investirea capitalului în sumă mai mare de 5 mln.lei;
- mărfurile importate în ZAL și apoi exportate în afara teritoriului ei nu sunt supuse achitării accizelor.

De menționat, că din momentul creării ZEL (1996) volumul total al investițiilor a constituit 285,3 milioane USD, dintre care 141 milioane USD în perioada 2012-2016. În anul 2016 în Zonele Economice Libere (ZEL) au fost atrase investiții în valoare de 55,2 milioane USD, cu 24% mai mult, comparativ cu 2015 [2].

În afară de facilități fiscale, fiind un element al stimulentei, Guvernul trebuie să examineze și alte modalități de acordare a stimulentei pentru fluxuri de investiții în diferite sectoare ale economiei naționale (de exemplu, prin reducerea taxelor regulatorii, reformarea administrației publice centrale, sistemul de acordare a subvențiilor și subsidiilor etc.).

Acordarea unor stimulente suplimentare va fi implementată de către Guvern prin modernizarea sistemului existent de subvenționare a sectoarelor economiei naționale, având la bază criteriile de performanță a întreprinderilor (rentabilitate; eficiență; competitivitate; orientare la export a producției fabricate; posibilitatea de substituire a importurilor; efectuarea investițiilor în tehnologiile noi și inovații etc.). Mai mult ca atât, la acordarea subvențiilor Guvernul trebuie să treacă de la abordarea sectorială la cea funcțională, bazată pe eficiența resurselor financiare acordate, indiferent de forma de proprietate.

De asemenea, în vederea stimulării activității investiționale în Republica Moldova sunt necesare acordarea unor facilități impozitare și vamale, cum ar fi:

- utilizarea creditului investițional fiscal, care ar permite agenților economici deducerea din impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător a sumelor ce corespund volumului de investiții efectuate;
- simplificarea procedurii de restituire a TVA aferente investițiilor capitale;
- acordarea unor facilități fiscale suplimentare investitorilor locali și străini, care își orientează capitalul în domeniile economice și sociale prioritare. Spre exemplu, scutirea de impozitare a profitului reinvestit, importul de mijloace tehnice și tehnologii moderne fără plata taxelor, reducerea cerințelor cu privire la rezervele obligatorii și impozitele pentru băncile autorizate, care participă la finanțarea proiectelor.

Potrivit datelor Băncii Naționale a Moldovei, la finele anului 2016, stocul total de investiții străine directe (ISD) în economia națională constituia 3,581.43 milioane dolari, cu 3.3% mai mult față de finele anului 2015. Din stocul total de ISD, capitalul social și venitul reinvestit dețin o pondere de 75,1%, iar împrumuturile intragrup (alt capital) – 24,9%. În distribuția geografică a capitalului social acumulat, investitorilor din țările UE le-a revenit ponderea majoritară – 53,4%, în timp ce din CSI mai puțin de 11% [2]. Conform repartiției stocului de ISD sub formă de capital social pe ramuri ale economiei, principala activitate economică care a beneficiat de investiții străine rămâne industria prelucrătoare (23,2% din stocul total), urmată de activitățile financiare (23,0%).

Cu toate acestea, volumul și calitatea investițiilor atrase nu satisface necesitățile economiei naționale în ce privește valorificarea noilor produceri și re tehnologizarea întreprinderilor existente, precum și asigurarea dezvoltării durabile a țării. Respectiv, apare necesitatea unei viziuni noi în vederea formulării politicilor statului în domeniul atragerii investițiilor și promovării exporturilor.

Concluzii

Pentru atragerea activă a investițiilor este necesar ca Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova să adopte noi măsuri de ordin economic și legislativ care să imprime un grad mai înalt de credibilitate și continuitate în activitatea economică. Luând în considerație necesitățile mari ale republicii în investiții pentru modernizarea și restructurarea economiei, stimulentele fiscale și de alt ordin sunt necesare. Statele lumii conștientizând importanța investițiilor în dezvoltarea lor economică, au relaxat legislațiile naționale în direcția liberalizării investițiilor. Cea mai comună formă de relaxare este acordarea facilităților fiscale. În acest scop, tendința generală este acordarea a cât mai multe înlesniri. Totodată, considerăm importantă evaluarea periodică a eficienței și eficacității înlesnirilor fiscale și vamale acordate, pentru a ne asigura că acestea sunt rentabile și își ating obiective pentru care sunt destinate.

Bibliografie

1. Codul fiscal. <http://www.fisc.md/>
2. Conturile internaționale ale Republicii Moldova. <https://www.bnm.md/>
3. Hâncu R., Conencov O. Impactul fiscalității asupra activității investiționale. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/9.Impactul%20fiscalitatii%20asupra%20activitatii%20investitionale.pdf
4. Talpoșo Ioan. O abordare empirică a relației ISD – fiscalitate în România. http://store.ectap.ro/articole/782_ro.pdf
5. Шаталов С. Других возможностей для снижения налоговой нагрузки сегодня нет. <https://www.rnk.ru/article/213459-qearh-15-m10-s-d-shatalov-drugih-vozmojnostey-dlya-snijeniya-nalogovoy-nagruzki-segodnya>